

חיזוק מערך החוץ של ישראל

המלצות צוות חשיבה של מכון מיתווים

ינואר 2017

חיזוק מערך החוץ של ישראל

המלצות צוות חשיבה של מכון מיתווים

מצבו של מערך החוץ הישראלי טעון שיפור, ובשנים האחרונות הדבר הפך בולט עוד יותר. בין הסיבות לכך ניתן למנות את העובדה שמדיניות-החוץ הישראלית אינה מתנהלת לפי עקרונות מנחים ברורים, של ישראל אין כיום שר חוץ במשרה מלאה, ושתחומים מדיניים מרכזיים מועברים מידי משרד החוץ לגורמים ממשלתיים אחרים. מצב זה גורם נזק מדיני וביטחוני, ומשפיע לרעה על מצבה של ישראל בעולם.

ההכרה בכך מחלחלת גם לציבור. סקרי דעת הקהל השנתיים שמקיים מכון מיתווים מראים באופן עקבי שהציבור מעניק ציונים נמוכים למעמד ישראל בעולם, לתפקוד הממשלה בתחום מדיניות-החוץ, וליכולתו של משרד החוץ למלא את ייעודו, ושהציבור חושב שהחלשת משרד החוץ פוגעת בביטחון הלאומי של ישראל.

לאור זאת, פעל מכון מיתווים למפות את הבעיות המרכזיות מהן סובל מערך החוץ של ישראל, ולהציע להן פתרונות. בשנים 16-2015 ערך המכון סדרה של פעולות שנועדו לסייע במיפוי הבעיות - כינוס במשרד החוץ, בשיתוף האגודה הישראלית לדיפלומטיה, שעסק בשאלה כיצד להעצים את הדיפלומטיה הישראלית; כינוס בכנסת, בשיתוף עם השדולה לחיזוק מערך החוץ בראשות ח"כ נחמן שי (המחנה הציוני), תחת הכותרת "משרד החוץ, משרד נחוץ?", ומחקר שערך במכון מיתווים יונתן זלוטוגורסקי, שבמסגרתו רואיינו כשלושים אנשי מערך החוץ בעבר ובהווה.

לאחר מיפוי הבעיות, כינס מכון מיתווים צוות חשיבה שכלל דיפלומטים בכירים לשעבר ושגיבש המלצות לפתרון הבעיות המרכזיות שזוהו: העדר תפיסת מדיניות-חוץ לאומית, דומיננטיות-היתר של מערכת הביטחון על פני מערך החוץ, הדרת משרד החוץ מנושאי הליבה של העשייה המדינית, פיזור סמכויות משרד החוץ, חולשת מטה משרד החוץ, נטייה במשרד החוץ להימנע מלאתגר מדיניות קיימת ומהצגת חלופות, חולשת הכנסת בנושאי מדיניות-חוץ, העדר חקיקה שמעגנת את מעמד משרד החוץ, והעדר מודעות והבנה ציבורית לגבי חשיבותה ומהותה של מדיניות-החוץ.

בדיוני צוות החשיבה לקחו חלק: גדי בלטיאנסקי, לשעבר דובר שגרירות ישראל בווינגטון ויועץ תקשורת לראש הממשלה אהוד ברק; יגאל פלמור, לשעבר דובר משרד החוץ; ארתור קול, לשעבר סמנכ"ל תקשורת והסברה במשרד החוץ; דניאל שק, לשעבר השגריר בצרפת; ונדב תמיר, לשעבר הקונסול הכללי בבוסטון והיועץ המדיני לנשיא המדינה שמעון פרס. לצדם השתתפו בדיוני הצוות מטעם מכון מיתווים ד"ר נמרוד גורן, ראש המכון; מירב כהנא-דגן, מנהלת התכניות; ומירב סלע, רכזת קשרי הממשל.

מסמך זה מציג את המלצות שגיבש צוות החשיבה של מכון מיתווים לבעיות מרכזיות של מערך החוץ הישראלי.

א. גיבוש תפיסת מדיניות-חוץ לאומית

- לישראל אין כיום תפיסת מדיניות-חוץ לאומית והדבר מצריך שינוי. אין די בהתייחסות הקיימת לסוגיות חוץ כחלק מתפיסת הביטחון הלאומי.
- יש צורך בגיבוש מסמך מקיף ומעמיק שיציג "תפיסת מדיניות-חוץ לישראל", תוך למידה מהמודל שהתווה דן מרידור כשהוביל את בחינת תפיסת הביטחון של ישראל.
- היוזמה למהלך צריכה להגיע מועדת חוץ וביטחון, עם תפקיד מרכזי לועדת המשנה ליחסי חוץ. חשוב שהיוזמה תזכה לגיבוי מטעם שר החוץ.
- היוזמה צריכה להיעשות בהובלה דו-ראשית, באמצעות מינוי של שני אנשי ציבור בולטים ומוערכים, בעלי ידע וניסיון רלוונטי, משני צדי המפה הפוליטית.
- תחת מובילי המהלך יש להפעיל צוות מומחים קבוע, אשר יזמן קשת רחבה של אנשי מקצוע רלוונטיים להופיע בפניו.
- המחלוקות הפוליטיות סביב הסכסוך הישראלי-פלסטיני צפויות להקשות על גיבוש תפיסת מדיניות-חוץ חוצת-מפלגות. בהעדר יכולת להגיע להסכמות בסיסיות בנושא או בהעדר תנאים שיאפשרו גיבוש של תפיסת מדיניות-חוץ בתוך המערכת הממשלתית, ניתן יהיה לבצע את המהלך דרך מכוני מחקר ומדיניות.

ב. שיפור מעמד מערך החוץ ביחס למערכת הביטחון

- באופן טבעי, סוגיות ביטחוניות הן מרכזיות בתהליכי קבלת ההחלטות בישראל. עם זאת, מרבית האתגרים העומדים כיום בפני ישראל הם מדיניים ולא ניתן לפתור אותם בדרכים צבאיות.
- כיום משרד החוץ נמצא בעמדת נחיתות מובנית ביחס לגופים הרבים העוסקים בביטחון ואשר זוכים להשמיע את עמדתם בדיוני הממשלה והקבינט. יש צורך לאזן בין העיסוק בביטחוני לעיסוק במדיני.
- יש למנות איש משרד החוץ לתפקיד ראש המל"ל או סגנו. צעד זה יתרום לאיזון הרצוי ויבטיח ששיקולים מדיניים יזכו לבולטות הראויה.
- מומלץ למנות יועץ מדיני לרמטכ"ל ולראש אג"ת ומזכיר צבאי לשר החוץ.
- יש להנהיג סקירות מדיניות תקופתיות של אנשי משרד החוץ בפני הממשלה והקבינט, ולהציג את הערכת המצב השנתית של משרד החוץ בפני הציבור.
- יש להקים יחידה חדשה במשרד החוץ, בעלת אופי מדיני-ביטחוני, שתעסוק בניתוח השלכות מדיניות של צעדים ביטחוניים. יחידה זו יכולה להיות משותפת למשרד הביטחון ומשרד החוץ.
- יש לפצל את ועדת החוץ והביטחון לשתי ועדות נפרדות: ועדת חוץ וועדת ביטחון. כיום ועדת החוץ דנה כמעט ורק בנושאי ביטחון. פיצול הועדה, כפי שנהוג במספר מדינות מרכזיות בעולם, יאפשר דיון רציני ושוטף בנושאי חוץ לצד פיקוח פרלמנטרי הולם על מדיניות-החוץ.
- כל עוד לא בוצע פיצול זה, ועדת החוץ והביטחון צריכה להגביר את היקף הדיונים שהיא מקיימת בנושאי חוץ. הועדה צריכה לבקש ממשרד החוץ להגיש לה דוחות תקופתיים ולזמן בכירים ממשרד החוץ (למשל שגרירים וסמנכ"לים) להעיד בפניה.

ג. החזרת משרד החוץ לנושאי הליבה של העשייה המדינית

- העצמת משרד החוץ נמצאת גם באחריות המשרד עצמו, ולא תלויה רק בהחלטות הדרג הפוליטי. **משרד החוץ צריך להתייחס אל עצמו כמי שעוסק בנושאי ליבה ולא לחכות שאחרים יגדירו אותו ככזה, או יבקשו ממנו למלא תפקידים בנושאים אלו.**
- באופן רשמי, משרד החוץ אמון על **עיצוב מדיניות-חוץ, ביצוע המדיניות והסברתה**. כיום המשרד עוסק בעיקר בהסברה אך לא בעיצוב המדיניות ובאופן חלקי בלבד בביצועה.
- אנשי המשרד לא ממצים, ויתכן שאף אינם מודעים, **למרחב הסמכות העומד לרשותם**. הסיבות לכך הן חשש מעיסוק בנושאים פוליטיים שנויים במחלוקת ומביקורת על כניסה לתחום פעולה של גופים אחרים.
- על המשרד **לעסוק יותר בעיצוב מדיניות ולספק המלצות מקצועיות** באופן פרו-אקטיבי. אם המשרד **יספק מיוזמתו תוצרים איכותיים בנושאי הליבה**, אז באופן טבעי היקף הפניות אליו מצד גורמי ממשל יגדל, וההדרה שלו מנושאים אלו תפחת.
- **דיפלומטים אמורים להוביל תהליכי משא ומתן עם גורמים זרים**, או לכל הפחות לקחת בהם חלק. בפועל, משרד החוץ מודר לעתים קרובות מתהליכים שכאלה. אחת הסיבות לכך היא **היעדר הכשרה מספקת של אנשי משרד החוץ בתחום ניהול משאים ומתנים**. יש להקים בתוך המשרד מחלקה שזו תהיה התמחותה. יהיה זה ערך מוסף נוסף של משרד החוץ עבור ההנהגה.
- שר החוץ ודרגי המקצוע במשרד צריכים **להופיע דרך קבע בפני הקבינט ולהציג שם סקירות וחלופות מדיניות**.
- יש לשנות את התפיסה לפיה מידע שמגיע מזרועות המחקר של גופי הביטחון יותר רלוונטי לעשייה המדינית מאשר זה שמספק הממ"ד. ראש הממ"ד צריך **להציג בפומבי את ההערכה השנתית של הממ"ד כפי שעושה ראש אמ"ן**.
- יש ליצור שינוי במבנה צמרת משרד החוץ כך **שמנכ"ל המשרד יתרכז בנושאים המדיניים** ויפעיל את יחידת התכנון המדיני שתהיה כפופה ישירות אליו ותכין עמדה משרדית לכל דיון רלבנטי בקבינט ובממשלה. **טיפול בסוגיות פנים-משרדיות, יועבר לטיפול משנה למנכ"ל**.
- יש לקבוע **שראש המל"ל או סגנו יגיעו עם ניסיון עשיר במדיניות-חוץ ואף משורות משרד החוץ**.

ד. צמצום הנזקים של פיזור סמכויות משרד החוץ

- לאור העובדה שפיזור הסמכויות בין שרים ומשרדים הוא סמכות הנתונה בידי ראש הממשלה ומושפעת משיקולים פוליטיים ואישיים, יש לפתח מנגנונים וכלים שיפקחו ו/או יקשו על ההחלטות לפיזור סמכויות וידגישו את המשמעויות הנגזרות מכך.
- יש ליצור התאמה בין תחומי הסמכות והאחריות של משרד החוץ, על מנת למנוע מצבים בהם סמכויות מסוימות (למשל בנושא תנועת ה-BDS) הועברו ממשרד החוץ לגורמים ממשלתיים אחרים, אך עדין נותרה דרישה ממשרד החוץ לשאת באחריות להתפתחויות בנושאים אלו.
- יש לבחון מחדש באילו תחומים צריך לעסוק משרד החוץ, גם אם משמעות הדבר תהיה העברת תחומים מסוימים למשרדים או גופים לאומיים אחרים. מהלך כזה לא בוצע מזה שנים רבות והוא נחוץ לאור ההתפתחויות בדיפלומטיה המודרנית. משרד החוץ צריך לקבל את מלוא הסמכויות והאמצעים לביצוע לגבי התחומים עליהם יוחלט שהם בתחום סמכותו.
- משרד החוץ יהיה גוף המטה שאחראי על כל הסוגיות המדיניות, גם כאשר הטיפול היומיומי בחלק מסוגיות הליבה (דוגמת הנושא הפלסטיני) יהיו בסמכות ראש הממשלה ו/או שר אחר. תחום תכנון המדיניות צריך להיות מרוכז במשרד החוץ ולתפוס חלק ניכר יותר בעבודת המשרד.
- יש לבצע השאלת עובדים הדדית בין משרד החוץ למשרדים ממשלתיים רלוונטיים. הדבר יבטיח את הצבתם של יועצים מדיניים מטעם משרד החוץ במשרדים ממשלתיים העוסקים בסוגיות הקשורות ליחסי חוץ, ולהפך.
- יש להקים פורום מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד החוץ ובהשתתפות מנהלי משרדים העוסקים בסוגיות הקשורות ליחסי החוץ. הפורום ישמש כמעין קבינט מדיני לא מיניסטריואלי, יגביר את התיאום ושיתוף הפעולה בין המשרדים, יסייע במיצוב משרד החוץ כגורם הממשלתי המוביל בנושאי חוץ ויקל על עומס העבודה של הממשלה.
- בהתאם להמלצות שעלו בעבר, יש לסגור את ארגון נתי"ב ולהעביר חלק מסמכויותיו למשרד החוץ. באופן כללי, מומלץ שהקשר עם יהדות התפוצות לא ינוהל על ידי משרד ממשלתי כלשהו בשל הנטייה הטבעית של משרדי הממשלה לנקוט גישה אינסטרומנטלית כלפי התפוצות.

ה. חיזוק מטה משרד החוץ

- **מטה משרד החוץ סובל מחולשה** שנובעת מבעיות הקשורות בבירוקרטיה, תקציב, כוח אדם, מבנה ארגוני, ותרבות עבודה. מטה משרד החוץ אמור למלא תפקיד מרכזי בעיצוב וניהול מדיניות-החוץ ועל כן יש לפעול לחזק אותו.
- **יש צורך בהגדלת המשאבים שמוקצים למשרד חוץ**, בייחוד לצורך העמקת העבודה המדינית ומתן מענה על המחסור בכוח אדם במטה המשרד ובנציגויות בחו"ל.
- **יש להנהיג במשרד החוץ מודל עבודה של דסקאים** בעלי תחום עיסוק ספציפי וממוקד. מודל זה יסייע להתמקצעות המשרד וליכולתו לספק תוצרים מדיניים משמעותיים יותר. מודל זה מצריך הרחבה של כוח אדם, אך גם שינוי בתפיסת ההפעלה של הכוח הקיים.
- **משרד החוץ צריך להנהיג תדרוכים קבועים לתקשורת המקומית והזרה**. תדרוכים אלו יכללו התייחסויות להתפתחויות בזירה הדיפלומטית ולאירועים בזירה הבינלאומית. בתדרוכים יש להציג גם לו"ז מדיני ובו פירוט על מפגשים ומשלחות. תדרוכים אלו יעצימו את מעמדו הציבורי והמדיני של מטה המשרד וגם ישפרו את עבודת המטה. הם יחייבו את האגפים השונים במשרד לספק מידע מדיני והערכות מצב באופן שוטף, ויסייעו להגביר את שיתוף הפעולה בין יחידות המשרד.
- **יש להגביר את מידת השקיפות של פעילות מטה משרד החוץ והנציגויות בחו"ל**, למשל על ידי פרסום בציבור של מטרות ויעדים מפורטים בתחילת כל שנת עבודה, ושל דיווחים תוכניים ותקציביים בסוף כל שנה. הכנסת צריכה למלא תפקיד מרכזי בקידום השקיפות במשרד החוץ בפרט, ובמערך החוץ בכלל.

1. שינוי התרבות הארגונית של משרד החוץ

- **התרבות הארגונית במשרד החוץ** מעודדת קונפורמיזם ועשייה שמרנית ותגובתית. משרד החוץ, כמי שאמון על עיצוב מדיניות ולא רק על הסברתה, צריך להתאפיין בפלורליזם מחשבתי ומדיני. על מנת להתמודד עם מצב זה יש לפעול לכך שדיפלומטים יגלו יותר יוזמה, מקצועיות ועצמאות מחשבתית, נקיה ככל האפשר משיקולים פוליטיים או משיקולי קידום אישי.
- יש להגדיר מחדש את מאפייני עבודת הדיפלומט, באופן שיהיה רלוונטי למדיניות-החוץ המודרנית של המאה ה-21 ולפעול לניסוח קוד אתי לדיפלומטים הישראליים - מעין "עשרת הדיברות", שיגובשו על-ידי צוות מקצועי רב-תחומי ובלתי-תלוי ושלאורם יעברו הדיפלומטים הישראליים את הכשרתם ויפעלו לאורך הקריירה.
- יש להקים במשרד החוץ גוף "איפכא מסתברא", שתפקידו יהיה לספק דרך קבע הערכות והמלצות חלופיות ולאתגר באופן שיטתי מדיניות ותהליכים קיימים. במקביל, יש לחזק את גורמי המחקר והתכנון המדיני במשרד ולאפשר להם להפיץ את התוצרים שלהם למערכת הממשלתית ולא רק לגורמים בתוך משרד החוץ.
- מומלץ לשנות את הליכי המיון לקורס הצוערים של משרד החוץ, הן מבחינת דרישות הקבלה והן מבחינת זהות הממיינים. יש צורך לגבש תנאי סף אובייקטיביים נוספים וחדשניים ולהעניק להם משקל רב יותר בתהליך המיון. כמו כן, יש לגוון את ועדות המיון כך שלא תורכבנה רק מאנשי משרד החוץ. כך יהיה סיכוי נמוך יותר שהמערכת תוסיף "לשכפל את עצמה".
- יש לשכלל את תהליך המדידה וההערכה של דיפלומטים מכהנים ולבחון את תפקודם אל מול קריטריונים כמו נקיטת יוזמה וחשיבה יצירתית. בנוסף, דרוש מסלול קידום מהיר למצטיינים במשרד החוץ. בשונה מהנוהל של קידום מבוסס ותק. מהלכים אלו יסייעו להתמודד עם תהליך הסוציאליזציה במשרד, בו דיפלומטים הופכים דומים זה לזה לאורך שירותם, למרות הגיוון הגובר ברקע ממנו הם מגיעים.
- יש לאפשר למשרד החוץ לקלוט מומחים ובכירים מחוץ למשרד לתפקידים מוגדרים וקצובים במשרד. הדבר יאפשר למשרד להעשיר את עבודתו בתחומי מפתח ובתחומים חדשים, בהם חסרה בין כתליו מומחיות וכוח אדם.
- במקביל, יש לעודד עובדים במשרד החוץ לצאת לתקופות קצובות של חופשה ללא תשלום לטובת עבודה בסקטורים אחרים או לימודים בתחומים רלבנטיים, בלי שהדבר יפגע או יעצור את הקידום שלהם.

ז. העצמת הכנסת בנושאי מדיניות-חוץ

- המעורבות הפרלמנטרית חשובה לחיזוק מערך החוץ ולהטעמת חשיבותו בעיני ההנהגה והציבור. לאור זאת, יש לפעול על מנת להגביר את רמת הידע והעניין של הח"כים בנושאי חוץ.
- לפעול, כאמור, להקמת ועדת חוץ נפרדת בכנסת, שתוכל להתמקד בקידום דיונים, הפצת ידע, יצירת עניין ויזום מחקרים בנושאי חוץ. כמו כן, יש לשקול פתיחה מחודשת של האגף הבינלאומי בכנסת, אגף שנסגר לאחר תקופת פעילות קצרה בלבד.
- פעילות מוגברת של משרד החוץ בכנסת תגביר את הערכת הח"כים כלפי המשרד ותסייע בהעצמת מערך החוץ. יש לייעל את פעילות משרד החוץ בכנסת - ובכלל זה להעמיק את פעילותו של היועץ המדיני הבכיר לכנסת, איש משרד החוץ - על-ידי זיהוי הצרכים של הח"כים ומתן מענה באמצעות חומרים ומידע רלבנטיים, ולא רק לצרכי הסברה. הדבר יכול לבוא לידי ביטוי באופן של סקירות שבועיות, סקירות נושאיות מעת לעת, ותדרוכים לקראת נסיעות ופגישות רשמיות.
- יש להמשיך ולאפשר לארגונים בלתי ממשלתיים מרחב פעולה משמעותי בכנסת בנושאי חוץ. הפעילות הבינלאומית של הח"כים אינה מסתכמת ביצוג הכנסת בפורומים, משלחות ופגישות. ח"כים פועלים גם באופן פרטי עם גורמים בינלאומיים לקידום מטרות פוליטיות. זהו מרכיב חשוב מהדיפלומטיה הפרלמנטרית, שמתאפשר פעמים רבות הודות לפעולתם של ארגונים בלתי-ממשלתיים.
- מרכז המחקר והמידע של הכנסת מבצע מחקרים על פי דרישות ח"כים בלבד וכמעט אינו עוסק בנושאי חוץ, לאור היעדר בקשות מצד ח"כים בנושא. יש לקבוע נוהל לפיו המרכז יפנה מיוזמתו מדי חצי שנה לועדת חוץ וביטחון על מנת שזו תדרוש ביצוע מחקר בנושאי חוץ, בהתאם לנושאים בהם הועדה רואה חשיבות.
- יש לעודד חברי כנסת להגיש שאילתות בנושאי חוץ. מדובר בכלי פרלמנטרי אשר יכול לסייע בפיקוח על התנהלות מדיניות-החוץ ומשרד החוץ, ושכיום כמעט שלא נעשה בו שימוש למטרות אלו.

ה. עיגון פורמלי של מעמד משרד החוץ

- באופן תיאורטי, יש לשאוף לחקיקת חוק מערך החוץ, שיעגן את מעמד משרד החוץ. חוק כזה צריך לקבוע מסגרות כלליות ועקרונות פעולה ולהותיר מרחב תמרון רב ליישומו.
- בעשורים האחרונים - כולל בכנסת הנוכחית והקודמת - נעשו מספר ניסיונות חקיקה שנועדו לעגן את מעמד משרד החוץ. כולם כשלו. ההנחה היא שגם בשנים הקרובות אין היתכנות פוליטית ממשית לקידום חוק שכזה.
- היתרון הגלום בתהליך של ניסיון חקיקה, גם אם כושל, הוא היכולת לעורר דיון ציבורי. ואולם, אין בכך בלבד כדי להצדיק את המהלך, ועל כן מוטב להימנע כיום מהמשך ניסיונות עקרים לקדם את חוק מערך החוץ.
- בתקופה זאת, מומלץ לבצע עבודת חשיבה ותכנון לבחינת הצעות חוק מערך החוץ שהוגשו בעבר - שחלקן עלולות היו לגרום יותר נזק מתועלת - ולגבש נוסח ראוי להצעת חוק עתידית, אותה ניתן יהיה לקדם כשייווצרו התנאים הפוליטיים המתאימים.
- בהיעדר תהליכי חקיקה, יש לפעול למיסוד דפוסי העבודה הרצויים של מערך החוץ באמצעות הנחיות ונהלים; ולגיבוש מסמך מכונן ובעל תוקף ציבורי - בהזמנת הכנסת או גוף מטעמה - לגבי תפיסת מדיניות-החוץ של ישראל.

ט. הגברת המודעות הציבורית לגבי חשיבותה של מדיניות-חוץ

- יש להגביר את העניין, המודעות וההבנה הציבוריים לגבי חשיבותה ומהותה של מדיניות-החוץ, באמצעות **מהלך ציבורי בזירה הפנים-ישראלית** שידגיש את יחסי החוץ כמרכיב מרכזי בביטחון הלאומי, את חשיבות מדיניות-החוץ והדיפלומטיה - לא רק בנושאי דוברות והסברה - כגורמים המעצבים את מעמדה של ישראל בעולם, ואת מרכזיות תפקיד המדיני שאמור למלא משרד החוץ.
- יש לפעול **להקמת גוף שיפעל בקרב תלמידים וסטודנטים**, על מנת להסביר מהי מדיניות החוץ ומדוע היא נחוצה. גוף שכזה צריך להיות מורכב ממומחים ודיפלומטים שיתנו הרצאות ברחבי הארץ, ויהיה עליו לעודד ולקדם תכניות לימוד פורמליות ובלתי-פורמליות שעוסקות בדיפלומטיה.
- יש לעודד **דיפלומטים לשעבר ומומחים למדיניות-חוץ להופיע בכלי התקשורת**. מקומם של פורשי מערך החוץ נפקד על-פי רוב מאולפני החדשות ומהזירה הציבורית, למרות הכישורים המקצועיים ותחומי הידע הרלבנטיים שלהם. לשינוי המצב, ניתן להסתייע ביועצי תקשורת וביצירת מאגר מומחים ודוברים שיופץ לתקשורת הכתובה והאלקטרונית.
- יש לעודד **פעילות של מכוני מחקר שנושאי מדיניות-החוץ נמצאים במרכז פעילותם**, כפי שמתקיים בארה"ב ובאירופה. מכונים מסוג זה נדירים כיום בישראל. חשיבותם היא בייצור רציף של מאמרים והמלצות על מגוון נושאי חוץ אשר יתרמו לקידום השיח הציבורי והמדיני על מדיניות-החוץ הישראלית. מכונים כאלה יכולים גם **לייצר מדד כמותני** שיעריך מדי שנה את מצב יחסי החוץ של ישראל.
- לא ניתן לייצר כיום מסה ציבורית וקריטית שתצא למאבק בנושא מדיניות החוץ. ואולם, אפילו **לחץ ציבורי בהיקף מוגבל** יכול להיות יעיל בשינוי היקף הקצאת המשאבים מצד הממשלה לתחום יחסי החוץ, ויש לעודד את היווצרותו.

לפרטים נוספים:

מיתווים - המכון הישראלי למדיניות-חוץ אזורית
רח' תובל 11, רמת גן 5252226 | www.mitvim.org.il | info@mitvim.org.il
www.facebook.com/mitvim | www.twitter.com/mitvim